

# GAZETA TRANSILVANIEI.

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci. Număr de Duminică 8 franci pe an.

Redacţia,  
Tipografia şi Administraţia:  
BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30.  
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov pe an 20 cor., pe 1/2 an 10 cor., pe 1/4 an 5 cor. Cu dusul acasă: abonamentul regulat. Un număr 10 bani. Inscrise: un şir petit 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

## Votul secret.

III.

(v. mol.) Se zice cu tot dreptul, că nu e mai mare nedreptate, decât cea care se săvârşeşte sub scutul şi la umbra legilor.

Tot astfel şi cu votul secret. *E mai bună de zeci de ori o alegere pe faţă, decât o alegere cu vot secret, unde însă secretul votului e numai o aparenţă, un „humbug“.*

Înainte de asta cu un deceniu şi jumătate călătorind prin România, am dat în vorbă cu un cetăţean român asupra lucrurilor politice.

Între altele a venit vorba şi despre felul alegerilor din ţară, unde bine înţeles e introdusă votarea secretă.

Mi s-a plâns fratele din România cu amar asupra felului cum se eludează secretul votului în ţara românească.

Şiretlicurile şi apucăturile studenţilor, cari stau în faţa esamenului de maturitate, de-a prinde tesele, sunt nimica, pe lângă manevrările opoziţiei într-o afa deja înaintea de alegere, că ce fel de bilete sau şedule de votare întrebuintează guvernul.

Căci dela asta atârână totul. Dacă opoziţia a reuşit să afle formatul şi hârtia biletelor guvernamentale, atunci la moment face şi partidul opoziţional bilete la fel şi guvernul nu ştie că cutare alegător cu cine a votat.

Din potrivă însă e vai de alegătorul dependent încâtva de guvern,

dacă din unele semne secrete aplicate pe şedulele de votare sau în general din formatul ei observă guvernul că cutare nu a ţinut cu el.

Un astfel de simulacru de votare secretă avem şi noi la alegerile municipale.

Cine a luat parte la astfel de alegeri s'a convins că administraţia, cu ochii în patru, totdeauna e în clar că cine cu cine a votat. Aşa că de multe ori te miri că de unde a putut să calculeze cu atâta precizie că oare câte şedule trebuie să respingă pe lângă motive de multeori ridicole, ca totuşi să reuşască lista guvernamentală.

Nu e mirare deci, dacă popoarele mai civilizate din apus s'au cugetat mai de mult asupra mijloacelor prin cari să eschidă cu totul putinţa violării secretului votării.

În Franţa încă se face votarea cu şedule. Pentruca să se încunjure ori ce abuz, în preajma alegerilor din urmă s'a făcut propunerea ca guvernul să pună la dispoziţia tuturor alegătorilor cuverte absolut la fel.

Fiecare alegător apoi îşi vâra şedula lui de votare în o astfel de cuvertă şi o predă comisiei scrutătoare, care astfel nu poate şti că pentru cine şi-a dat votul cutare alegător.

Tot străduinţa de-a micşora şansele oricărui abuz o denotă şi sistemul folosit în Sârbia.

Aici sunt puse pe masa de scriu-

tinu atâtea urne câţi candidaţi sunt în respectivul cerc electoral.

Alegătorul vine lângă urnă cu un glob în mână şi băgând mâna pe rând în fiecare din urnele de pe masă, lasă globul în urna, care poartă numele candidatului pentru care vrea să voteze.

Nu am informaţii că oare întrucât corăspunde acest sistem esenţialei cerinţe de-a asigura secretul votului.

Putinţa de a abusa e dată însă. Nu trebuie mare invenţiositate ca guvernul să afle cu siguranţă că cine cu cine a votat.

N'avem decât să ne inchipuim cazul, când guvernul dă ordin la partizanii săi ca să arunce astfel globul în urnă, încât urechile trenate ale bărbaţilor săi de încredere să ştie cu siguranţă în care urnă a picat globul. Nu e de lipsă decât să se dea ordin ca alegătorii guvernamentali să facă intenţionat puţin zgomot când vâra globul.

Se înţelege de sine că opoziţia se va feri ca de foc ca să facă zgomot şi se va nisui ca să nu se ştie nimic, că în care urnă a vârat globul.

Dar tocmai prin faptul acesta se vor trada. Căci îndată ce bărbaţii de încredere nu vor putea deosebi în care urnă a căzut globul, vor fi siguri că respectivul a votat cu opoziţia.

Sistemul acesta are însă şi neţâgăduitul favor. Anume că să poată întrebuinta şi din partea analfabeţilor.

Dacă se face cunoscut fie-cărui alegător că d. e. urna roşie e a guvernamentalului, iar cea albă e a opoziţiei, şi cel-ce nu ştie ceti şi scrie poate să voteze.

Din potrivă toate cele-lalte sisteme sunt întocmite numai pentru ştiutorii de scrisoare.

Astfel e sistemul englez, care abstrăgând dela acest singur cusur, mi-se pare cel mai perfect sistem de votare secretă.

În Anglia votarea secretă se face în felul următor:

Fie-care alegător se presintă în faţa comisiei care îi pune la dispoziţie o şedulă de votare, pe care sunt scrise deja numele tuturor candidaţilor pentru cercul respectiv.

Alegătorul ia şedula şi se retrage într-o odaie separată, unde nu-l vede nime numai D-zeu. În odaia aceasta alegătorul face apoi semnul crucii înaintea numelui aceluşi candidat pentru care îşi dă votul.

Îndoiaie apoi şedula şi se întoarce în odaia comisiei scrutătoare, şi în faţa acestora aruncă şedula în urnă. Iată un sistem am putea zice perfect, unde e eschisă şi putinţa unei violări a secretului de vot.

Anglia şi instituţiunile ei sunt vecinic pe buzele puternicilor zilei din patria noastră.

Aşi sta să jur însă, că dacă când-va va fi din nou actuală şi în Ungaria reforma electorală şi chestia votării secrete, şovinistii noştri îşi vor uita cu totul de simpatiele faţă de

FOILETONUL «GAZET. TRANSILVANIEI»

## Nitză Spanac.

— autorul Părerilor Libere. —

O execuţie analitică-literară

de

Aurel C. Popovici.

I.

Întrebasesem, în primul meu articol din acest ziar, cine sunt oare acei domni «oţelişi» în faimoasele «Părerii Libere»? De înjurat, vitejii din tufă ne înjurară luni dearândul, însă numele dumnealor cele interesante tot nu ni-le-au descoperit nici până în ziua de astăzi. Dar noi le ştim, şi atât ajunge. Înainte dar de-a intra în discuţia subiectului, trebuie să anticipez rezultatul cercetărilor mele de până acum... Pierzând adică câteva ceasuri cu lectura unui volum al d-lui Chendi — volumul poartă titlul «Impresii» şi a apărut în «misericordioasă» tipografie Minerva, la 1908 — am făcut o interesantă descoperire. Eu adică eram nedumerit de chestia de a se şti cine o fi introdus în «Tribuna» expresiile: «firi oţelile», «grandomani năstrujnici», «oameni desvâlguişi», «cinste de cugetare şi de simţire» ş. a. expresii parte slavoneşti, parte ridicole. Auzisem de mult că autorul «Părerilor Libere» ar fi faimosul d. Chendi, că acest «valoros om de literă»... ar fi

adevăratul iniţiator şi diriginte al minunatei campanii «oţelile». Nu-mi prea venea să cred, pentrucă d. Chendi se încurcase mai mult în literatură şi nu mă gândeam că acum ar fi având de gând să dea gata şi politica naţională. — Apoi până mai alaltăeri eu nu-mi aruncasem nici o singură dată ochii în vre una din «operele» sale. Dar după ce cetii — până în capăt! — un volum al său, iată ce contribuţii pot aduce acum în chestia oţelişilor. La pagina 64 d. Chendi disertază — fireşte, alandala, ca totdeauna — despre «nervii desvâlguişi»; la p. 272 zice despre d. Ovid Densuşianu că «este astăzi cel mai năstrujnic detractor al Junimii» ca şi «răposatul părintele său»... (— tot aşa scriu şi «literaţii» evrei din România). La p. 191 exclamă — căci mai ales în exclamaţii e foarte «spirituel» —: «Casă Rurală? Vot universal? Da! Vrem şi noi! Dar mai întâiu firi mai drepte, firi mai oţelile»... Iar la pagina 148, într-o frază cochetă el ne vorbeşte de «onestitatea de simţire a altora»... bine înţeles: «a altora» — căci experienţe personale nu are. Mai notez aici o expresie frumoasă a d-lui Chendi: «nebleznic»... adică un om în felul lui Spanacchendi. Expresiile «zvlăgul», «năstrujnic», «nebleznic», — uzitate prin mahalalele Bucureştilor pe unde mai trăeşte un număr oarecare de Bulgari şi de Ţigani — precum şi expresiile «firi oţelile» şi «cinste de cugetare şi simţire» sunt azi caracteristice pentru

«stilul» d-lui Chendi. Mărturisesc însă că în privinţa înţelesului adevărat pe care-l va fi având sugestiva expresie mitocănească «nebleznic» nu prea sunt sigur; mie, ea-mi face impresia că echivalează cu «bleg şi obraznic»...

Care va să zică mai toată zăpăceala, mai toată discordia şi cearta din vremea din urmă ni le-a produs un Chendi! Se poate o mai mare ruşine? Se poate o mai mare lipsă de seriozitate din partea celor ce au dat «Tribuna» pradă «logice» unui Spanacchendi? Dar de aci înainte, urmărind numai pe d. Ilariu, nu prea avem motive de indignare, ci abundente motive ilariante...

Însă înainte de a vă arăta nenumăratele prostii, pe cari le-am găsit în cartea de care vorbesc, trebuie să fac o mică paranteză. Eu am o slăbiciune învechită — de care nu pot scăpa: îmi plac analizele... Pe când eram în gimnaziu, îmi plăceau mai ales analizele gramaticale, sintactice, stilistice. Mai târziu, m'am ocupat cu fel de fel de alte analize. Cece trebuia să facă din mine un «cap zăpăcit», — cum mi-a zis d. Chendi, mai ales pentru un spirit atât de pătrunzător, de fire şi limpede ca al criticului nostru Ilariu Nebleznic.

Îi zic astfel, şi va trebui să-i zic şi altfel, numai pentru că nu vroiu să aud că şi eu, care sânt un bun creştin, aş fi luat numele d-lui Chendi în deşert...

după cum se plânge, că au păcătuit »păgânii«... dela »Gazeta Transilvaniei«.

Eu sânt unul dintre acei puţini oameni în ziua de azi cari susţin, cu anumite argumente, că în ordinea morală sau sufletească a vieţii (în filosofie, religione, morală, politică, literatură şi artă) se petrec foarte puţine schimbări esenţiale, se ivesc foarte puţine idei originale în înţelesul obişnuit al cuvântului »originalitate«. Cele mai multe idei ce ni-se par moderne au, dacă cercetezi origina lor, o întreaş istorie, în orice caz o origină mult mai veche decât ce bănuiesc toţi câţi ameteş lumea cu strigătul lor »originalitate«. Mai întâiu că este absurd să ceri unui scriitor care nu are nimic original în mintea şi sufletul său, »să fie original«. — O asemenea pretenţie e tot atât de inteligentă ca şi când ai recomanda unui biet pitic: »să fie uriaş! — Cum o să fie, cum o să devină el uriaş? Doar umflându-se ca broasca din fabulă. Şi ce o fi câştigând cultura adevărată dacă toate broaştele »literare« o să se umfle în »originalitatea« lor?

Oameni cu idei într-adevăr originale au fost şi sânt foarte puţini în lume. Eu cred că proporţia aceasta îşi are rostul ei, şi nu noi oamenii o putem schimba vreodată. Ce s'ar alege dintr-un neam, ce s'ar alege din toată omenirea dacă fiecare domn individ ar fi un »original«?!... Ar putea să existe oare o naţiune alcătuită numai din cetăţeni unul mai original de-

liberala constituție engleză și numai ce îi vom vedea însușindu-se bunăoară de sistemul electoral reacționar din Prusia.

Noi însă să ne-o însemnăm bine, că pentru partidul național român votarea secretă întocmită astfel ca să fie deschisă orice violare a ei, e o chestie de însemnătate vitală.

Deci când va veni plinirea vremei, când se va începe din nou agitația regnicolară pentru sufragiu universal, *votul* secret să fie curentul de ordine și de agitație.

La adunarea populară de Joi din Arad, cum suntem avizați, va participa aproape întreg comitetul executiv al partidului nostru național și un mare număr de alegători. Adunarea promise a fi impresionantă.

Camera. Camera continuă cu desbaterea asupra băncii comune, dar în zilele din urmă s'au încurcat vrednicii «părinți ai patriei» în niște certe fără rost. Ministrul Lukács a învinovățit în vorbirea sa pe Kossuth Ferencz, că ar fi încheiat la 1907 un tratat secret cu guvernul austriac, în care se obliga pentru prolongarea privilegiului băncii comune. Din aceasta s'a iscat cearta între foștii deputați coalitoniști și Lukács, respective partidul muncii, pierzându-și vremea, greu plătită din banii țării, cu secături de nimica.

Iată ce zice despre lupta aceasta a deputaților ziarul «Az Est»: «Paiate sunt aceia, cari croiesc soarta acestei țeri. Comedianți anonimi, incapabili, cari amenință, dau din mâni, fac pe marele, pe când toți știu, că ei sunt nește păpuși, umplute cu paie... Căci ce se întâmplă de câteva zile în parlament? Comedie și goală și mincinoasă, răscolirea trecutului, de care țara e fericită, că a scăpat...»

Opinia publică și reduce la adevărata lor valoare pe acești comedianți și așteaptă, ca pe Mesia, singura rezolvire din care va rezulta pacea și puterea în viitor: *Votul universal, egal și secret!*

Șezătoarea Ligei Culturale, secția Fotliceni. Din Fotliceni se scrie: Cu toate, că în orașul Fotliceni o treime din locuitori sunt străini de nația și de legea noastră, și mai ales, că din restul de o treime,

jumătate sunt vânduți Jidovilor și patimei jocului de cărți, — cu toate acestea serbarea dată zilele trecute de această secție a Ligei a avut un frumos succes, mulțumită părintelui Băncilă și tânărului Sadoveanu, cari au deșteptat interesul pentru această instituție în toate straturile societății.

Serbarea a avut loc cu concursul societății corale «Nicu Ganea», care a delectat prin cântece românești întreaga sală.

D-nul Mihail Sadoveanu a arătat starea culturală din timpul actual, cauzele care au determinat popoarele, și în deosebi poporul nostru, la o redeştere și la o cultură românească. D-nul Dionisie Zaharescu a recitat câteva monoloage comice, făcând lumea să-și uite de năcazurile zilei, Dd. V. Sadoveanu și Manoliu au recitat poezii. După șezătoare a urmat bal.

Nouă constituție bulgară. Guvernul bulgar a depus în Sbranie un proiect de lege relativ la modificarea constituției. După acest proiect succesiunea tronului va fi ereditară. Pe lângă fie-care ministru se va numi câte un subsecretar de stat. Tribunalele excepționale se vor desființa. Deputații se vor alege pe 4 ani, iar nu pe 5, cum a fost până acum.

Asupra modificării constituției, să mai dau, din Sofia următoarele amănunte: Guvernul a depus în Sbranie o ordine de zi pentru convocarea marelui adunări naționale în vederea modificării unor puncte din Constituție. Proiectul prevede, pe lângă schimbările de pură formă rezultând din noua situație creată prin ridicarea Bulgariei la rangul de regat independent, și modificările următoare: constituirea curților marțiale; în vreme de pace ele vor putea judeca numai pe militarii din serviciul activ pentru infracțiuni cu caracter militar. Autorizațiunea dată regelui de a încheia cu statele străine tratate, cari nu pot fi supuse aprobării Sbraniei, dacă interesele țării o cer, cu excepție de tratatele de comerț, sau cari ating drepturi individuale ale cetățenilor; reducerea mandatului camerei la 4 ani în loc de 5; mărirea sesiunii anuale la 4 luni în loc de două; crearea subsecretarilor de Stat; dreptul de a numi un ministru fără portofoliu. Proiectul prevede, că succesiunea la tron are loc în linie descendentă bărbătească a regelui

Ferdinand de Saxa Coburg-Gotha. Se prevede de asemenea un număr oare care de mici modificări.

## Răvaș din capitală.

Academia maghiară și scriitorii maghiari de drame moderne. — O demonstrație contra artei maghiare. — Epuratin sau combaterea epilepsiei. —

Budapesta, 9 Febr. n. 1911.

(Urmare și fine.)

La apropiata expoziție internațională de opere artistice din Roma va participa, precum se știe, și Ungaria. Artiștii maghiari vor espune operele lor într'un pavilion special, care, dacă ar rămânea exclusiv în sarcina artiștilor bășinași maghiari, n'ar prea străluci în șirul pavilionelor celorlalte națiuni. Prin urmare știrea venită din Agram, că distinsul sculptor croat Ioan Mestrovici împreună cu alți artiști croați vor expune operele lor în pavilionul regalului sârbesc — a produs mare consternare între patrioții noștri patentați. Ziarele maghiare cvalifică procederea sculptorilor croați drept o «perfidie» și, neavând în câtrău, apelează la simțul de «nobilitate» a guvernului italian, care nu va permite o astfel de «demonstrație» în contra Ungariei. În același timp ziarele se măgăie cu aceea, că Ungaria nu e de loc avizată la «gloria artei croate», relevă însă ca fapt caracteristic al «dragostei fraților croați», că artiștii croați refuză deja de zeci de ani de a invita la Agram societatea maghiară de arte, în schimb însă se atașează Sârbiei... *Hinc illae lacrimae!*

\* \* \*

De un timp încoace se face multă vorbă în jurul unui nou medicament pentru combaterea epilepsiei, inventat de tânărul medic maghiar Dr. Alexandru Látrányi dela spitalul ordului călugărițelor din orașul Eger. Noul medicament a primit numele «epuratin» și se află actualmente spre experimentare în mâinile profesorului univ. B. Kay Arpad din Budapesta. Cu toate acestea se fac în mai multe spitale din Ungaria încercări cu «epuratin»-ul, care se află de vânzare în farmacia ordului călugărițelor din Eger și se desface în fiole, cari conțin câte 20 bucăți tablete de câte 1/2 gram epuratin. Această spre știre celor cuprinși de boala epilepsiei.

Dintr'o convorbire, pe care a avut-o zilele trecute un ziarist cu medicul Látrányi rețin următoarele declarațiuni în ter-sanie:

«Epilepsia — a zis medicul Látrány — e pricinută de un acid, numit urat, care

pătrunde în organismul bolnavului, otrăvindu-l. Efectul acestei otrăviri se manifestă prin insomnie, dureri de cap, leșin, și prin zgârciuri epileptice. Pentru combaterea acestei otrăviri sau mai bine zis pentru a împedeca formarea urat-ului, medicii s'au folosit până acum de colchicin și de sare chinezească, iar pentru scoaterea urat-ului din organism s'a folosit litium-ul. Medicamentul inventat de mine, epuratin-ul, e o compoziție din medicamentele mai sus amintite. Din praxa mea de cinci ani amintesc următoarele cazuri: Din bolnavii de epilepsie am ales pe 6 epileptici, cari sufereau de boala aceasta în măsură deosebit de mare. Acești 6 bolnavi aveau, până când nu i-am luat în cură — pe săptămână la oială 70 accese de zgârciuri epileptice, prin urmare în medie cam 10 la zi. În prima săptămână am folosit metoda veche de cură. În timpul acesta fie-care bolnav primea la zi de trei-ori câte-o lingură de câte 10% bromcali. Efectul a fost minimal. Aceștea nu s'au împuținat, numai vehemența lor s'a redus intru câtva.

Am sistat deci această cură și după o pauză de-o săptămână am folosit epuratin-ul. Cei 6 bolnavi au primit timp de o săptămână câte 5 grame pe zi din medicamentul meu. Efectul a fost surprinzător. Accesele epileptice au scăzut dela 70 la 22. Într'un alt caz am observat, că la un epileptic se repeză atacurile regulate tot la câte 24 zile. Acestui bolnav i-am dat în cinci zile înaintea terminului regulat zi de zi câte 5 grame din epuratin. Atacul obișnuit nu s'a mai ivit și de-atunci au trecut 6 săptămâni. Sper, că cu timpul medicamentul meu se va putea perfecționa, astfel ca să fim în stare să combatem cu de-ăvârșire aceasta boală afurisită.

## Grozăvile ciunei.

Autoritățile sanitare din Rusia se tem serios, ca ciuna să nu fie introdusă în Rusia europeană pe calea corespondenței postale (scrisori și ziare). Ca măsură de apărare, Rusia a interzis trecerea Chinezilor pe teritoriul Siberiei, același lucru a făcut Japonia pentru Corea.

În Mukden au fost arse 449, în Tsi-fu 300, și în Ciang-Ciun 800 cadavre ale celor morți de ciună.

În Fudjadjan mulțimea a alungat autoritățile comunale și a jefuit prăvăliile.

Din Peking, agenția Reuter, află, că ciuna se întinde peste toată Manchuria. În China septentrională epidemia se lățește mai puțin, dar la Kwangtchengtse, situațiunea s'a înrăutățit.

Locuitorii fac procesiuni la mormintele sfinte.

cât altul?... Din «supraoameni» ca Nietzsche?... Sau din Spanacchenzi?... Evident că nu. Va fi știut dar Dumnezeu ce face când a făcut lumea așa cum este.

Eu nu numai că am cetit, eu am studiat toate scrierile lui Nietzsche, prin urmare ale unui scriitor care este socotit în ziua de azi ca cel mai «original», și dovedesc, într'o scriere germană la care lucrez mai de mult și în care discut pe larg și chestiunea originalității, că în cele 15 volume ale lui nu este mai nimic original în ceea ce privește ideile. Nietzsche, care a stricat atâtea capete slabe și suflete individualiste, — este un spirit extraordinar de viu și în curent cu toate chestiunile culturale. Dar mai tot ce este bun în scrierile sale se spusesse de mult, și de mulți alții, înaintea lui, iar mai toate ideile lui cu adevărat originale sânt absolut false. Toată valoarea lui e de ordin formal: e felul lui de a exprima ideile altora. Și cine în lume a fost mai dornic decât el de a se arăta mereu «original»? Și la ce a izbutit? A izbutit să fie o forță distructivă care nu servă culturale decât în mod negativ ca orice rău pe lume. Și de aceea toată «mărima pozitivă» a lui Nietzsche este și va rămânea o legendă.

De fapt, tocmai oamenii productivi, și până la un punct originali, n'au vânat «originalitatea» și chiar s'au ferit a se făuda cu ea, a-i exagera importanța. Pentru că orice om, fie mare, fie mic, care este un bun cunoscător al vieții și al culturalei, acă este și un gânditor mai adânc, află

repede cât de problematică e orișice originalitate în ordinea morală în sensul ei amintit mai sus. Goethe, pe lângă care Nietzsche cu tot geniul său scăpărător, e un simplu sofist, zice că toate ideile cumințe au fost deja gândite de alții și că noi n'avem decât să încercăm a le cerne din nou, prin mintea noastră. (*Alles Gescheite ist schon gedacht worden, man muss nur versuchen es noch einmal zu denken.*)

Nu mai că domnul nostru Ilariu Spanacchendi protestează... Goethe a scris de mult ce a scris. Ce valoare mai poate avea vorba unui asemenea scriitor bătrân, în orice caz învechit?... Dar acum să lăsăm pe d. Spanacchendi să-și manifeste programul. Iată-l. «Cetitorul, care se răsfață astăzi în raiul (!) de reviste, a observat, de sigur... cât e de mare lipsa de originalitate. Există un șir întreg de scriitori, cari nu trec decât grație spiritului lor de imitațiune.»

Vedem dar că avem de a face cu un spirit «original»,... adversar al celor ce imitează în loc de a ne veni cu lucruri originale. Și pentru că el nu repetă ideile altora..., nu imitează..., el «pronunță» următorul sfat (p. 122): «Dacă este (!) vreun sfat prietenesc ce se poate da unor tovarăși de muncă, întâiul, desigur, e «să rămână ei înșiși!»... «Să rămână ei înșiși» adică: să nu rămână alții?... În «originalitatea» sa proprie, d. Ilariu ia o veche maxime germană, — *sich selber treu bleiben*, — și după ce o traduce atât de nebleznic, uite-l cum «se înfășoară în această pana-

cee»... și cum critică — el! — pe cei ce imitează pe alții! Apoi dacă vre-o imitație e condamnabilă, cea mai vrednică de osândă este tocmai imitarea fără de nici un rost a scriitorilor străini, traducția ridicolă din limbi străine a unor principii pe cari le avem și noi înșine. Căci adevărata și singura originalitate a unei culturi deci și a unei literaturi e tocmai naționalitatea ei, și orișicare poet sau prozator, din ale cărui producțiuni nu simți mentalitatea specifică a neamului său, încetează a mai fi original și de ar fi oricât de genial. Avem scriitori tineri cari sunt influențați de cei mai vechi ai noștri, îi imitează chiar pe ici-colo, și totuși sunt incontestabil superiori față cu alții cari, vrând să fie cu orice preț «originali», nu izbutesc a fi decât — caraghioși. Dacă acest domn Chendi, — Doamne iartă-mă, vroiam să zic Spanacchendi — ar avea vre'o idee despre ce scrie, ar trebui să știe că noi Românii nu avem nici o nevoie de o asemenea traducție desvâluită, pentru că Românul exprimă, în felul său, mai plastic chiar decât Nemții, maxima individualității când zice: «*ține-ți firea!*». Cel de are oarecare cultură serioasă și știe gândi și cerceta, acela va găsi în această vorbă românească o întreagă comoară. Căci ea nu însemnează numai a-ți stăpâni mânia momentană, a-ți înfrâna patimele, ci ea însemnează a-ți conserva individualitatea ta firească adică: a o feri de a se schimba în mod nefiresc, din punct de vedere moral; cu alte cuvinte: să te ferești de a imita

ce nu trebuie să imitezi. Ea exprimă o idee mai de valoare decât maxima germană care trebuia să ducă, precum și duce, la un individualism extrem: *la un egoism feroc și la cosmopolitism*. Căci individul care ia în serios maxima germană — de a nu asculta decât de vocea sa internă, de a asculta numai de a sa minte și de a se melc sale, — individul care nu cunoaște altă credință decât față de importanțisima sa «personalitate» literară, artistică etc., acela trebuie să ajungă, mai curând sau mai târziu, la egoismul delirant, la cosmopolitismul nebunesc, la anarhismul și nihilismul filosofic al lui Nietzsche. Dacă un Nietzsche «*și ținea firea*», el era să fie cel mai mare gânditor al neamului său și, poate, al lumii întregi; dar pentru că nu și-a înfrânăt-o, nici n'a mai putut și și-o păstreze, și de aceea este originalitatea lui, într'u cât e forțată sau mai bine zis meșteșugită, ridicolă și, din alt punct de vedere, un blestem pentru întreaga cultură modernă.

Dar toate acestea nu le spun pentru un Spanacchendi, care n'are să le poată pricepe. Căci el, tot vrând «să rămână în suș» un fel de Nietzsche... n'a rămas decât ce este: un *Nitză Spanac* în juna noastră literatură. Și par'că cu un asemenea Nitză cu un nebleznic, am să discut eu filosoful lui Nietzsche! —





# „Economul“

instituit de credit și economii, societ. pe acțiuni în CLUJ.

## Convocare.

„ECONOMUL“ instituit de credit și economii, societate pe acțiuni, Cluj, își va ținea

### Adunarea generală ordinară a XXV-a

în 11 Martie st. n. a. c. la 10 oare a. m. în localitatea institutului (Strada Weselényi Miklós Nr. 26.)

Obiectele adunării vor fi:

1. Deschiderea adunării.
  2. Esmiterea alor 3 acționari pentru verificarea procesului verbal și scrutare.
  3. Raportul direcțiunii.
  4. Raportul comitetului de reviziune.
  5. Stabilirea bilanțului pro 1910, fixarea dividendei și decidera asupra propunerilor direcțiunii.
  6. Fixarea marcelor de prezență.
  7. Alegerea alor doi membrii în direcțiune în locurile devenite vacante și alor doi membrii după sortire cf. §. 32 din statute.
  8. Alegerea comitetului de reviziune pe 3 ani.
  9. Eventuale propuneri în cadrul statutelor.
  10. Închiderea adunării,
- La această adunare să invite acționarii institutului, făcându-se atenți la dispozițiunile §§ 19 și 20 din statute.

Din ședința direcțiunii institutului de credit și economii „Economul“ în Cluj, ținută în 28 Ian. 1911.

Eugen Bianu m. p., președinte.

Dr. Frâncu m. p., director executiv.

## Contul Bilanț pro 1910.

ACTIVE		Cor.	fil.	PASIVE		Cor.	fil.
Cassa în număr	105233	78		Capital social	400000		
Bon în Giro Conto	3849	10		Fond de rezervă	205513	69	
Bon în casa de păstrare postală	819	12		Fond special de rezervă	17540	84	
Cambii de bancă	2998974	73	3484816	Fond de penziuni	7099	53	279438
Cambii cu acoperire hipotecară	45842			Depuneri spre fructificare	1923906	10	
Imprum. pe obligații intabulate	102827	93		Cambii reescutate	1481164		
Imprum. ipot. cu amortizare	64723	01		Lombard	190000		
Imprumuturi pe oblig. cu caventați	5385		172935	Dividendă și interese de acțiuni neridicată	2270	17	
Casa institut. și realit. de vânzare	87969	18		Interese tranzitoare	41645	36	
Realități vândute	30	0	90969	Profit net	70626	11	
Cont-curent cu acoperire	109711	40					
Efecte publice	386957	64					
Diverse conturi debitoare	11071	13					
Interese de reescout anticipate	14956						
Mobilier	8585						
10% amortizare	865		7730				
			4389050				4389050
			02				02

## Contul Profit și Perderi pro 1910.

DEBIT		Cor.	fil.	CREDIT		Cor.	fil.
I. Interese:				I. Intarose:			
pt. dep. spre fructificare	83828	18		dela cambii escontate	240321	92	
pt. reescout	83930	59		dela credite camb. cu acop. nip.	34659	05	
pt. fondurile institutului	9820	89	177576	dela impr. pe obligațiuni	11445	74	
II. Spese:				dela efecte publice	15844	80	
salare	29089	45		dela Cont-Curent	15844	80	309371
bani de cuartir	5560			II. Proviziuni diverse			14351
imprimate, reg., chirii și div. spese	16977	99		III. Chirie și arânzi			11591
marce de prezență	1864		53491				
III. Contribuțiune:							
directă	18566	92					
10% la interesele de depuneri	8381	99					
competințe de timbru	335	32	27284				
IV. Amortizațiuni:							
pretenziuni dubioase	5470						
de mobilier	865		6335				
Profit net			70626				11
			335313				54
			54				54

Cluj, la 31 Decemvrie 1910.

Dr. Frâncu m. p.  
director executiv.

N. Căciulă m. p.  
prim contabil.

Iosif Oarga m. p.  
secretar.

Const. Lupoai m. p.  
contabil.

Eugen Bianu m. p.  
președinte.

Dr. Dăianu m. p.  
vice-președinte.

Dr. Márk m. p.

Ladislau Papp m. p. I.

Br. Hodoșiu m. p.

Dr. Basiota m. p.

Dr. C. Pop m. p.

Esaminând contul de mai sus, l'am aflat în consonanță cu cărțile.

Cluj, la 28 Ianuarie 1911.

Ioan Butean m. p.  
președinte

Ioan Godolan m. p.

I. Lissai m. p.

A. C. Domșa m. p.

Marțian m. p.


Simion Pop m. p.

Gavrilă Popu m. p.

Revăzut și aflat în ordine: Cluj, 4 Februarie 1911.

Iosif Diamandi m. p. rev. exp. al „Solidarității“.

Tipografia A. Murașanu Brașov.




**BOURBON**

este fără vâpșea și presiune idraulică.  
Liberté de cenușă și grăsime

de accia cea mai nevătămătoare hârtie de cigarete și taburi „Vergé“ Combustible.

Deposit de fabrică în Trafica de specialități JAKAB ISTVAN Brassó, strada Vămei.




**Vite nobilitate**

amric. și butași diferite soiuri literază

ou garanție, asortiment bogat de tot soiul, din m. de mulți ani recunoscut ca prima și foarte solidă:

Prima Pepinerie cu vite nobilitate de pe Târnava.

Proprietar: **Fr. CASPARI**, Mediaș Nr. 17 (Ardeal).

Cereți Catalogul prețurilor!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țerei. Proprietari de vie, înainte de a comanda își pot câștiga siguranța verbal sau prin scris la persoane cunoscute, despre soliditatea firmei de sus.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“

se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunare.

Administr. „Gazetei Trans“